

DZEMURIS

LATGALES NOVADA NEDĒĻAS LAIKRAKSTS

Nr. 29 (74)

1996. GADA 2. AUGUSTS

CENA 5 SANTĪMI

VOI «DZEIVE» VAR IZNOKT LATGOLĀ?

Sōkumā V. Lōča, vālök «Latgalu izdevniecība» izdevē latgalu žurnalu zynotnei un literatūrai «Dzeive», brežam arī A. Jūrdža fonds. Redkolegijā beja M. Bukšs, L. Latkovskis, V. Lōcs, J. Trūps un citi īvairojami zynotniki, dzejniki un rakstniki, publicisti. Pavysam «gaismu īraudzējuši» vairōk par 160 numurim. Ik pēc divmēnešim jū gaidēja na tikai autori vien, bet arī daudzi laseitōji gor turpījā, gan Amerikas Savīnītājās Valstīs, Žvidrija, Anglijā, Kanādā, Australijā un ceteri, kur dzīvoja pa pasaule izkleiduši latgalīši.

Beja mēģinōjums «Dzeives» izdūšonu sovā veidā turpīt ar Daugavpils un nūvoda latgaliski rokslūšu autoru leidzdaleibu un ar nūsaukumu «Jaunu Dzeive», bet tā kā redkolegija centēs aptvert naaptveramū, un, galvonais, leidzēku tryukuma dēļ pēc trešo numura apsastāja. Tūmār tāds jūrals aī kai bytu vajadzīgs, tū vālātās daudzi. Voi nabytu laiks na velosipedu izgudrīt nu jauna, bet tū pošu «Dzeivi», tikai ar momz izmaiņom, rēķinojūtis uz laika goru un Latgalas dzīves eistineibū, turpīnojūt izdūt šepat myusu tāvu zemē? Kai kalendārā, tai «Olītu» un cytu periodiku. «Zemturis» par tū vālātās dzērēt laseitōju dūmas un, jo atsarostu pītekami daudz grybātōju, varātu «Dzeivi» atdzīvīnōt. Kai Jyus uz tū skotātis?

JŪLIJS JOHANSONS

LIDO KARAVĪRU DVĒSELĪTES...

«Mozuļu kaujās kritušajiem latviešu legionāriem 1944. gada jūlijā» — jau trešo gadu riņķi sācis baltais krusts ar šo uzrakstu uz Latvijas robežas Ludzas rajonā vietā, kuru aizsargā Krivandas atsevišķā vada robežsargi. Un jau trešo reizi kāda saulainlietaiņa jūlijā dienā pie tā notika piemiņas pasākums. Apmēram 600 krievu zemes pusē kritušo latviešu legionāru atceres svētībādi organizēja Nacionālo Daugavas vanagu Rēzeknes nodaļa un vadīja tās priekšsēdētāja Antonina Brasla. Piedāļas robežsargi, zemessardzības Latgales brigādes komandieri, Ludzas rajona padomes un Līdumnieku pagasta vadītāji, arī 6. Saeimas deputāti, apvienības «Tēvzemei un Brīvībai» pārstāvji.

Runas mijās ar NVD ansambļa

1996. GODA AGLYUNAS SVĀTKU KĀRTĒIBA

11. VIII — svātdine

19. SVĀTDINE PAROSTAJĀ LITURGISKAJĀ LAIKAPŪSMĀ

10.00 Reita sv. Mise,
«Svātais Diņs»,
Stunžu dzīsmes.
12.00 Dīnas sv. Mise.
15.00 Kopusvātki (Aglyunas kopsāta).

19.00 Vokora sv. Mise, Dīvmōtes litanija.

12. VIII — pyrmūdine

7.00 Reita sv. Mise.
12.00 Rūžukrūjs.

19.00 Vokora sv. Mise,

Dīvmōtes litanija.

13. VIII — ūtardine

7.00 Reita sv. Mise,
Stunžu dzīsmes.

12.00 Dīnas sv. Mise.

13.00 Rūžukrūjs.

SV. MEINARDA LEĻI SVĀTKI

18.00 Uzstodeišona,
Vesperes (sv. Meinarda svātku īvoda),

19.00 Vokora sv. Mise,

Dīvmōtes litanija,

Vysusv. Sakramento adoracija.

22.00 Naktis Vigilija (dominikanu vādeibā).

14. VIII — trešdine

7.00 Reita sv. Mise (bazilikā).

10.00 Sv. Mise (bazilikā),

«Svātais Diņs».

11.30 Svātcelinīku oficiala sagaideišona.

12.00 Dīnas sv. Mise (pi pāvesta oltora).

13.00 Rūžukrūjs (bazilikā),

Vysusv. Sakramento adoracija.

JAUNOVAS MARIJAS DEBESĪS UZJIMŠONAS LEĻI SVĀTKI

18.15 Īvoda zvoni.

18.30 Vesperes (pi pāvesta oltora).

19.00 Vigilijas sv. Mise (pi pāvesta oltora).

Īstyprynošanas sakramento daleišona.

20.00 Vysusv. Sakramento iznesšona (uz pāvesta oltora),

Dīvmōtes litanija,

Euharistiskā procesija (pa sakralū laukumu),

«Kunga engejs».

21.00 Vysusv. Sakramento adoracija

bazilikā.

22. Krystaceļš sakralajā laukumā, Nūslāguma sv. Mise (pi pāvesta oltora).

15. VIII — catūrtdine

7.00 Reita sv. Mise (bazilikā, latgaliski).

9.00 Sv. Mise bārnim un jaunotnei (pi pāvesta oltora),

Īstyprynošanas sakramento daleišona.

10.00 Sv. Mise (apakšējā bazneicā, pūliski).

10.45 Spredikis (pi pāvesta oltora, krīviski).

11.00 Rūžukrūjs (pi pāvesta oltora).

11.30 Goreigōs dzīsmes (pi pāvesta oltora).

11.45 Zvoni.

12.00 Svātku golvonō sv. Mise (pi pāvesta oltora).

13.45 Vysusv. Sakramento iznesšona (uz pāvesta oltora),

Dīvmōtes litanija.

14.00 Euharistiskā procesija (pa sakralū laukumu),

Pateiceibas himna «Dīvs. mes Tevi slavejam» un nūslāguma svētēiba.

19.00 Vokora sv. Mise (bazilikā).

A. BUDŽE

DAŽOS TEIKUMOS

No 8. līdz 12. jūlijam Aglonā notika Rēzeknes-Aglonas diecēzes garīdznieku kvalifikācijas kursi, kurus vadīja četri izcili profesori no Itālijas.

R. Cemus, jezuīts no Rusikuma universitātes Romā, skaidrojot garīgo izaugsmi, prof. V. Buonomo apskatīja Baznīcas sociālo mācību, prof. A. Miralles skaidroja mācību par Kristus Baznīcu Vatikāna koncila vērtējumā un prof. A. Triacca — sniedza skaidrojumus Baznīcas liturgijā.

No itāļu valodas veiksmīgi tulkoja Rīgas Garīgā semināra profesors A. Solims.

Kursu starplaikā izveidojās sirsniņš kontakts, atpūtas brīžus profesori kopā ar garīdzniekiem pavadīja, piedaloties dievkalpojumos Rēzeknē, Aglonā un Krāslavā.

No 1.—7. jūlijam līdzīgi kursi notika arī Rīgā Rīgas, Jelgavas un Liepājas diecēžu garīdzniekiem.

2000 Kanādas dolāru Viļakas domei ziedojusi mūsu tautieši no Kanādas Katoļu un «Daugavas Vanagu» apvienībām, ko nodeva Bruno Logins. Tautieši vēlējušies līdzekļus izlietot «Latgales Drukas» pamatlīcēju piemiņas materializēšanai Pasaules latviešu ģimeņu nometnes 3x3 laikā, kas notika Viļakā.

29. jūnijā — apstuļu Pētera un Pāvila svētkos — kanoniskajā vizitācijā Kalupē ieradās V. E. bīskaps J. Bulis. Svetrunā viņš uzsvera katoļu baznīcas lielo nozīmi cilvēka dīvēles pestīšanā, bija ļoti nobažījies par alkohola pārmērīgu lietošanu Latgalē.

Pēc dievkalpojuma un Iestiprināšanas sakramento saņemšanas biskapu ar dzeju un dīsmām apsveica Kalupes pamatskolas skolēni. Pēc tam viņš tikās ar Kalupes un Vaboles skolotājiem un Kalupes pagasta vadību.

visai negaidītām beigām. Rakstīja arī par kuriozieti, anekdotiskiem gadījumiem iz dzīves.

Viņa bija neparatīgi viesmīlīga. Prata saprasties ar visdažādākā vecuma, profesiju, sabiedriskā stāvokļa cilvēkiem, viņi to intuitīvi juta un nāca pie Ļenas gan uz darbu, gan uz mājām, gan atklāti aprunājās vienkārši uz ielas.

Pati bija ļoti, pat slimīgi jūtīga, ar viegli ievainojamu dīvēli, tādēļ kolēgi dažubrid viņas likteni daļēji vaino arī sevi, jo nespēja nosargāt un saglabāt mūsu neatturamajā, brižiem pustrakajā dienu skrejā, zem sakrājušos vai tūdaļ veicamo darbu milzuma sloga. Varbūt tik tiešām dažubrid bija pamaz iejušīs pret līdzcilvēku, viņa problēmu un sāpju izpratnes. Taču nedrīkst atnest arī iedzīmības faktoru, kas neapšaubāmi spēlēja svarīgu lomu Ļegas dzīvē un liktenī.

Nu jau piecus gadus dzīniecēs nav mūsu vidū. Taču palikušas daudzas vārsmas; kas izkaisītas dažādu gadagājumu preses izdevumu slejās. Nu tas viss tiek vākti vienkopus, lai drīzumā izdotu piemiņas krājumā; tā pagaidu nosaukums ir «Tilti aiz muguras». Lai vismaz tas ir kā neliels piemineklis sava dzīmtā novada dedzīgās patriotes veikumam!

kūtruma smacīgajos apstākļos. Jelena bija rosīga sarkanbaltsarkanā karoga tradīciju atdzīmšanas atbalstītāja savā rīcībā un darbos. Tāda nostāja šai spilgtai un arī pretrunīgai personībai deva ne tikai sāpīgus belzienus no stagnātu un viņu līdzskrējēju puses, bet arī iedvesmoja uz vēl aktīvāku darbību, lēja jaunus spēkus viņas vārgājā kermenī.

Kāda tad bija Jelena Arbuzova,

Jakimovs, gan skolas biedrenes Tatjana Timofejeva un Svetlana Bobrovskaja, muzejnieces Silvija Gailāne un Inna Jegorova, skolotāji Sāra Levina, Anna Kujalova, Sergejs Kazeko, gan viņas pažīnas un talanta cienītājas Jevgenija Skuratova, Taņa Pimaņonaka, Olga Kujalova, Vaļa Malinovska, Gaļina Giceviča.

Kāda tad bija Jelena Arbuzova,

kāda palikuši laikabiedru atmiņas? Spejīga, spilgtā žurnāliste un fotoreportiere. Viņa prata, tā sakot, turēt roku uz dzīves pulsa, iemūžināt gan pašus svarīgākos, aktuālākos notikumus novadā, gan attēlot interesantākos, sabiedrībai vajadzīgākos cilvēkus.

Taču galvenā aizraušanās bija un palika dzeja. Krievu dzīniekus, ipaši Annu Ahmatovu, viņa ne tikai aizgūtnēm lasīja un vārsmas mācījās no galvas pati, bet mudināja to darīt arī kolēgus un pažīnas. Rakstīja parādas redzēto, pārdzīvoto, izjusto, izsāpēto. Rakstīja gleznaīnā, izkoptā valodā. Sevišķi tuva un dārga viņai bija dzīmtā Ludza ar senajām pilssdrupām, skaistajiem ezeriem, apkaimes burvīgo dabu, pilsētas parku un vecā Moiseja taurem.

REDKOLĒGIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Jānis Kokins – Daugavpils, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preiļi, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Rīga, ārzemju biroja vadītājs – Alberts Spoģis Minsterē.

SVĒTAIS MEINARDS — LATVIJAS APUSTULIS

NO STĀNISLAVA KUČINSKA SJ GRĀMATAS

No Latviešu Indriķa hronikas zinām, ka misionārās darbības sākumā Meinardam jau esot bijuši iesirmi mati, tāpēc tiek pieņemts, ka viņš šajā laikā bijis apmēram 50 gadu vecs. Tā kā misionāra darbību sāka isi pirms iesvētīšanas par biskapu 1186. gadā, tiek reķināts, ka mūsu biskaps un apstulis dzimis apmēram 1130. gadā.

Ir zināms, ka viņš, bijis kanoniķis Zēgebergas abatijā (šodien Bad Segeberg Holsteīnā, Vācijā), tajā laikā Vagrijā — rietumslāvu zemē, ko sāka kolonizēt germāni. Reizē ar Baltijas jūras tirgotājiem Meinards ierādās livu tūrdzniecības vietas. Daži šīs mazās tautas, kurai nebija kopējas valsts struktūras, apdzivotie apvidi maksāja meslus Polockas knazam Vladimiram.

Vēsturniekim nav izdevies noteikt

precīzu Meinarda misionārās darbības sākuma datumu un vietu, tas notika aptuveni 12. gadsimta septiņdesmito gadu beigās vai astoņdesmito sākumā.

Kāda lietuviešu uzbrukuma laikā Meinards kopā ar liviem paslēpēs mežā. Kad briesmas bija garām, viņš apsolīja uzcelt mūru pili, jo koka pilis nebija drošas, ja viņi pieņems kristību. Līvi tam piekrita, Meinards uzcēla divas pilis — pirmo Ikšķilē un otro Salaspili (Kirchholm). Šo panākumu un atrisināto konfliktu mudināts Meinards 1186. gadā ierādās Brēmenē, kur arhibiskaps Hartvīgs II viņu iesvētīja par Ikšķiles biskapu. Šo faktu 1188. gadā apstiprināja pāvests Klements III., noteica, ka jaundibinātā dieceze ietilps Brēmenes arhidiecezē.

Atgriezies Ikšķilē, Meinards ar lielu

dedzību turpināja savas baznīcas pastorālo vadību, rūpējās par priesteru skaita palielināšanu, aicinot no ārzemēm un arī sūtot uz Zēgebergas semināru latviešu jaunekļus. Ikšķiles pils piektajā daļā (četras piektaļas piederēja Līviem) izveidoja sv. Augustīna regulāro kanoniķu ordeni, kura locekļus uzaicināja no Zēgebergas.

Lielāku godu un plašākas tiesības Meinarda pāvesta pāvests Celestīns III (1191—1198). Nākamais pāvests Inocents III pieņēma dokumentu, kurā, izsacīdams atzinību Meinarda misionārajai dzīvei, mudināja neatstāt misiju un daudzdu dvēselu pestīšanas labad izturēt, piešķirā visplašākas tiesības: biskaps var pieņemt jaunus misionārus arī tad, ja to garigie priekšnieki vai biskapi tam nepiekristu.

Šajā dokumentā pieminēti arī krusta kari un viss liecīna, ka to ierosinātājs nav vien bijis Meinards, bet gan cistercietis Teodoriks — Meinarda misionārs Toraīdā (Treiden). Katrā ziņā Meinards šo līdzekli neizmantoja. Meinardam nebija karavīru, viņš dzīvoja tikai kopā ar mūkiem, treškārt, dzīves pēdējos gados viņu cieši uzmanīja līvu pagāni un apsargāja kristieši, kuri rūpējās par viņa dzīvību. Šo iemeslu dēļ viņš nevarēja piedalīties krustā.

No hronikas var norast, ka Meinards palicis Okšķilē ar saviem priesteriem (1193. gada sākums), vēl divus gadus varēja brīvi darboties. «... pēc neilga laika noslēdza savu pēdējo dienu», kura, šķiet, bija 1196. gada 14. augusts.

vōrdu «rupuči». Šaun kai nu lelōs blīsis. Veikla mēleite, bet aizturis nav.

Šei fotografeja mañ ļuti meila, tei ir myusu klase ar skūlōtōju J. Rūzeiti. Lobi muziki beja zāni. Mes asom tī, kuri 1933./34. mōceibu goda sōkumā gōjom uz kopim. Skūlōtōjam vōrda dinā uzdōvīnōjom boltu līleju puški — cāluma uz šķeisteibas simbolu.

Attēlā pyrmajā ryndā nu kreisōs Antonīna Krūze, Marija Mežalovneica, Ludmila Kalniņa, Nina Voitkāne, Genovefa Maslovska, Sholastika Jaudzema, Veronika Cyukoré, Anastasija Uļjāne, Anna Pureņkova, ūtrajā ryndā Lilija Bērziņa, Ksenija Dāve, Anna Plātniece, Nora Leonora Dreimane, Leokadija Junkure, Genovefa Ruštāne, Emīlija Jakuceviča un Antonina Barkāne, trešajā ryndā zāni Stanislavs Klepers, Pēvuls Pizāns, Voldemārs Duka, Leonīds Repše, Leonīds Rutks, Vitolds Mežals, Aleksandrs Studens, Bernhards Īrists un Voldemārs Bērzkalns. Šūbreid 12 nu šeit radzamajām tūlaik jaunajām cylvākām jau aizsaukti myužeibā.

KONSTANTĪNS MEDNIS ŪBELES STĀSTS

Vēl tāva mōjom pamatus es radžu.
Jo ik pēc laika isagrīzti te mādu.
Muna stōdeitō ūbele ar zōrim mani
glōsta.

Par tāva sātu jei atmiņas mani stōsta:
«Te nazkod beja tova tāva sāta.
Te rodi, draugi vysod cīmūs gōja.
Pavasarūs te zīdēja cereni zylī,
Apkort tū ūveja azari un sylī.
Klāvā gūteņas maurōja, zīrdzeni
zīdē.

Naktīs plovōs grize skali klīdzi.
Te beja ūbeldōrs, te klāvs, te oka.
Te agrūs kartupeļus mōte roka;
Te gōja stīdzena uz pērti — lejā,
Mozlīt tōfōk — kuls un reja beja.
Ir palykuse tikai lelō egle mōjas golā
spērgta.

Kas barbaru rūkom vēl nava cērsta.
Bet cytalīz vīn nōtres un dodzi šeit,
Kas kotrām gōjējam bīksēs kreit.
Na vīn tovas tāva sātas nav.
Ari kaimiņu mōjas sej nūjauktas jau.
Sej Pīcīnes kopūs lobās kaimiņi
Ivonu Turks.

Uz austrumim aizvasts tyka
Dubrovkas Burgs.
Gāķīdīva ceļš tepat Rēzeknē beidzēs.
Kars beja sōcis, jū aizvest steidzēs.
Un te — Rēzeknē — jam sadzyna
noglis golvā

Par tū, ka jō zyrgi beja speideigā
spolvā...»
Tai šū sovu stōstu ūbele mañ beidz:
«Bet tāva sātu — atjaunōt tu steidz!»
1991

V. PIŁKA
CIK JAUNI BĒJOM MES
ATMIŅAS UN VĀRŌJUMI

Paļdis par Eglēja dzeju grōmateņu — naiznōce jū dzeivē satikt pošu. Žāl. Jys drusku vacōks, pa Rēzekni naapgrūzējōs. Es jō

atsevišķi, tai kai atšķireiba un tautu ipatneiba tūmār ir cytādōka. Ari tradicejas ir atšķireigas.

Ar šū jautōjumu mañ jau rodōs daudz cytu, kurus na vysai labvēleigū uzjēmē radineica. Sirds sōp par Latgolas etniskajom rūbežom. Jo jau uz Breiveibas pīminekļa uzlyktas treis zvaigznes, kuras simbolizēj Vydzemi, Kūrziemi un Latgolu (varbyut uzskaitēšanas kōrteiba ir cyta), tod nīvīnam nav tīseibū mainēt jūs rūbežu.

Vēl lelōka rāta munam prestižam tyka dūta pēc tam, ka šei sadaleišona pa rajonim at tūs paplašynōšonu beja izdareita vētajūs, stagnacejas godūs, bet kai mes ar tū varam sasamīrynot tagad, Latvijas naatkareibas laikā? Varbut pastōveigi Latvijā dzeivojūši tautīši pi tō ir pīroduši un sasamīrynojuši, nīvīns tam napīgrīz vēreibas un namēginoj pat īrūsynōt jautōjumu par etniskūs rūbežu saglobōšonu kai Latgolai, tai Kūrziemei un Vydzemei, tod ari cytm rajonim.

Un kai byut mañ? Voi zvanēt uz Varakļōnim pa telefonom: «Varakļōni pici pici, aizdūdit mañ lati pici! Kai tod dzeivoj Jezups, voi ir vasals? Ak, vasals gon, bet zyni...» Nu Varakļōnim Modūnas rajonā, kura golvonō piļsāta ir Vydzemē, uz munu telefona zvonu var ari naatbīdēt. Vīnkorsi apsavainōsīs.

Laikam gon pareizok byutu, ka, kurs dzimis Latgolā, tāds lai ari palik.

Smojenskā, Krivejā

grōmateņai lela vērteiba ari volūdas ziņā. Bet tai latgalu volūdai mozas perspektivas, tikai deļ entuziastim (vacim). Anna Rancāne ari īsarovuse kakteņā. «Zemtū» (paļdis ari par tū) losu Spridzāna sacētū par latgalu volūdu — jis tū labi sapratis. Bet, ak tu spūks, jō rokstā izlasēju

PĒTERIS GLEIZDĀNS KONKURSAM OSNABRUĀ UZDRĪKSTĒŠĀNĀS SALDĀ SAJŪTA

Rēzeknes Augstskolas organizētā teātru festivāla '95, kura izrādes notika latviešu, angļu, vācu, krievu, norvēgu valodā, plakāta auto, Rēzeknes mākslas koledžas audzēkne Kristīne Šulce savu darbu jūlijā aizsūtīja uz Vāciju trešajam internacionālajam teātra plakātu konkursam Osnabrukā. Tājā aicināti piedalīties dažādu valstu dizaineri, vērtēšanas komisija ir vairāku profesiju pārstāvji (ārsti, studenti, rūpnieci strādnieki, skolotāji, mākslinieki, režisori u. c.) un balstās uz iepriekšējo gadu pieredzi, jo šāds konkursus notiek jau trešo reizi.

K. ulces plakāta brīvās rokas liniju ritmi vienu otru skatītāju šokē. Plakātā ne tik daudz tradiciju pārmantības, kā liniju un krāsu laukumu savstarpējās interpretācijas, akcentētas avangardiskās izpausmes pazīgrāfijā (doma izteikta ar zīmēm, kuras saprotamas daudzām tautām).

Kristīnes drosme sevis apliecināšanai izmantot iespēju piedalīties ārpuskoledžas reģiona, republikas eksistējošajos ar tēlotajām saistītos konkursos ir rūpīša talantīgiem vienaudzējiem. Tādu ceļu ejot, jaunie mākslinieki atrāk gūst personīgas atziņas izprast savu darbu oficiālo vērtējumu, sevi psiholoģiski sagatavo dzīves izvirzītajai konkurenci. Parasti konkursa godalgotos darbus un žūrijas lēmumu publicē presē, ja darbs ari nav iekļuvis pīmēto sarakstā, tomēr mēģināts nav zaudēts — dota iespēja savu inteligenci, mentalitāti parādīt.

Tomēr noteicošais faktors ir: salidzināt savu ieceres izvēli un risinājumu ar konkursā godalgoto darbu idejas pasniegumi un uzdot jautājumus sev: kas bija tas izšķirošais, ka lēmums pieņems tieši tāds un ne savādāks. Šajā sakarībā jo Mazāk pašamierinājuma, bet vairāk paškritikas — jo labāk.

Mūsdienīga kvalificēta doma netikai spējē uztvert atšķirību situācijā, kas rada mākslas tēlu no tās situācijas, kuru veido pats šis mākslas tēls. Tā spējīga atvīrītītes no iepriekšējās domāšanas, pielietot progresīvās

tehnoloģijas iespējas. Radoša procesa struktūras spēj norobežot no visa pierastā, novēcojušā, provinciālā.

Spožas virsotnes savā mīdzumā neliek domāt par procesu, kas darīja tās spožas, tāpēc Krisīstīne Šulcei vēlēsim veiksmi konkursā un sekmes mācībās!

Attēlā: Kristīne Šulce koledžas grafikas meistardarbībā.

Genādija ČERNECOVA foto («Poligrāfserviss»)

Augsts pēc tradīcijas ir skolotāju konferenču mēnessis. Tā tas bijis agrāk, tā būs arī šogad, lai gan skolotāji ir visai sarežģītā situācijā. Bet vai nu 1. septembris, kad sākas jauns mācību gads, Zinību diena paliks bez svinīgi saldas un rūpu pilnas skolēnu gatavošanas, bez svinīgiem aktiem un pedagoģiem ar ziedu klēpjiem, bez pirmā zvana? Tak jau ne!

«Zemturus» nolēmis atskaitīties uz aizvadīto mācību cēlenu. Iesāksim ar Ludzas rajona tālāko skolu —

NAUTRĒNU VIDUSSKOLU DEPORTĒTI

1949. gada 25. marts Nautrēnu pagastā bija nelaimīga diena. Nevainīgiem cilvēkiem tika atņemtas mājas un iedzīve, paši aizvesti nezināmā virzienā, kurš noskaidrojās vēlāk. Tika izvestas Svikļu, Albīnes Romānes, Teklas Elstes, Andreja Mickāna, Pēteras Plavinska, Alfonas Namsona, skolotāja Gudriša ģimenes, Anastasijs Stepkāne ar māti un māsu, Tekla un Herberts Streļči. Tekla Streļča uz Sibīriju devās otru reizi, pirmā viņai bija 1940. gadā, kad tur nācais pavadit 6 gadus.

Izvesto lielākajai daļai nebija vairāk par 20 ha zemes, tikai dažiem sniedzās līdz 30 ha, iedzīve arī nebija nekāda lielā. Bet viņi tika pieskaitīti kulakam. Daudziem izvešanas iemesls bija iepriekšējā politiskā darbība. Šos ļaudis sauca par «tautas ienaudniekiem». Ģimenes izveda ar maziem bēniem un veciem, nespējīgiem cilvēkiem, pret viņiem izturējās rupji.

Par šo tēmu «1949. gada 25. marta notikumi Nautrēnu pagastā» izstrādājusi darbu Inga Kuzmane, no aculieciniekim savāktas un apkopotas ziņas, materiāli glabājas skolas vēstures kabinetā.

AKTĪVISTI

Daudzi skolēni sekmīgi piedalījās dažādās olimpiādēs, starp viņiem ir arī savi veidi rekordisti. Piemēram, Lana Safronoviča trijās, Aija Rjabovska četrās, Ilmārs Šķesters trijās, Sanita Žogota — arī trijās, Daina Belinska — tāpat trijās. Novada olimpiādē ģeogrāfijā Aldis Žogots ieguva 1. vietu, Aigars Pokuļs — 2. un Sanita Žogota — 3. Vizuālajā mākslā novada olimpiādē — trīs otrās vietas: Sanitai

«ŽUBURI»

Treikalei, Aijai Rjabovskai un Ramonai Gailumai. Veiksmīgi valsts olimpiādē ģeogrāfijā piedalījās Lana Safronoviča, bet šādā pašā olimpiādē novadpētniecībā — Elvīra Razgale skolotājas V. Turlajas vadībā. Jāsaka, šī skolotāja palīdzēja sagatavot zinātniskus darbus vēsturē un to aizstāvēšanā iegūt atzinību vēl divām skolniecēm — Aijai Rjabovskai un Ingai Žukovskai, bet skolotājs A. Miglinieks — Ilmāram Šķesteram.

DOMĀJOT PAR SKOLAS PROJEKTU

Katrū gadu skolēni ģeogrāfijā veido kādu projektu, aizvadītajā tas bija ar devīzi «Projekts skolai», kura galvenais uzdevums bija vērtējoši palūkoties uz savu mācību iestādi un izteikt variantu.

6. klase strādāja pie temata «Ja skolu pārceltu uz...» un apcerēja variantus par neapdzīvotu salu, citu planētu, okeāna dzīlēm, Himalaju un Disneylendu. 7. klasei bija iespēja papētīt smaržas un smakas, bet 8. klasei divas nedēļas visu vēroja no kādas profesijas rēdzēloku un tapa pamatīgi atzinumi no friziera, ārstu, kalēja, dārznika, apkopējas, galdnika, dizainera u. c. viedokļiem. 9. klasei bija prozaiskāks uzdevums — atritumu vākšana. Kas tik «nenāca gaismā», bet Aija Rjabovska izstrādāja arī kādu īpatnēju projektu. 10. klasei izdarīja nozīmīgus pētījumus par apgaismojumu, siltumu, ūdensapgādi, elektroenerģijas taupīšanu, par labiem atzīti Jolantas Puisānes un Ilonas Belinskas kvēlpuldžu apgaismojuma pētījumi.

«ŽUBURI»

ANTONS RUSIŅŠ

ATJAUNOJAM DAMBI

Iepriekšējā dienā brigadieris Ezers no darbu vadītāja bija saņēmis norīkojumu vest mūs uz 48. dambi. Pulksten astoņos rītā pie šardzes caurlaides telpām gaidīja bruņoti vīri. Ārpus žoga konvojs rūpīgi visus pārskaitīja un noslāja parasto brīdinājuma peršu: lai pārgājiena laikā ieturam stingru kārtību, solis pa kreisi vai pa labi — tiks šauts bez brīdinājuma...

Pēc nepilnas pusstundas jau stāvējām Staļina vārdā nosauktā kanāla krastā, bet šī vieta pēc tāda nemaz neizskaitījās — mūsu priekšā bija milzīga bedre, kurā varētu iebūvēt vairākas trīsstāvu mājas. Tālumā saulē mirdzēja lielam diķim vai nelielam ezerījam līdzīgs ūdens baseins, bet uz bedres krasta un tālāk pletās plaša dažāda lieluma akmeņu lauks ar maziem, kropļiem bērziņiem un priedītēm pa vidu. Visi bijām neizpratnē, kālab šī postāja nosaukta par 48. dambi, jo tai ar tādu nekādas līdibas nebija.

Apskaidrība radās vēlāk, kad visas brigādes bija nostādītas vienā rindā un darbu vadītājs iepazīstināja ar šeit veicamo.

— Lūk, te, — viņš rādīja uz milzīgo bedri, kuras malā stāvējam, — bija 48. dambis, bet kara laikā izpostīts. Ūdens masām gāžoties izskalotis. Mūsu uzdevums ir šīs bedres vietā atkal uzbūvēt stipru dambi, atjaunot slūžas un visu kanālu savest lietošanas kārtībā. Darbs, kā paši redzat, nav mazais — būs krietni

jāpāpūlas. Bet jo ātrāk šo uzdevumu veiksim, jo ātrāk ir izredzes tikt no šejiņes projām. Būvēi, kā redziet, materiālu netrūkst, — un viņš norādīja uz lauku.

Vispirms no krūmiem bija jānotīra un jānolīdzīna trase, lai ķerru stumšanai noliktie dēļi guļutu stabili, tad sākās akmeņu kraušana un vešana. Ja uzdevumu veiksim — dienas norma būs izpildīta... Brigādes vīri kļūsēdamai saņēma darba rīkus un kātām atjaunošana sākās.

Tuvojoties pusdienu laikam, visu skatienu aizvien biežāk kavējās pie ceļa likuma, no kura vajadzēja parādīties pusdienu vedējam. Izsalkums mocija nežēlīgi, brokastis saņemtās 400 gramu maizes un puslitra zupas kalorijas bija izsikušas pilnīgi. Spēku papildināšanai organismis prasīja savu tiesības, bet vedējs kavējās.

Beidot! Čeļa likumā vispirms parādījās tādi kā divi ragi, tad nesamēriģi garās ilksis iejūgts mazs, ēzelītīm līdzīgs zirdziņš. Ratos bija novērotā parastā sīļķi muce, aiz tās kājās stāvēja pavārs ar lejamo kausu rokās un balti pelēku cepuri galvā. Brigāde sastājās rindā pie ilgi gaidītā pajūga.

Pusdienu izdalīšana sākās, pa puslitra zupas un 150 gramiem maizes katrai no mums saņēma ātri, pa vāravu kučieris pēc dažām minūtēm pagrieza ilksis atpakaļ un nozuda aiz likuma. Kādu brīdi mūsu akmens lauzēju un krāvēju brigāde valdīja klusums, tad aizvien skāļāka kļuva tukšo trauku

I. ŠAITERE, KOMISIJAS PRIEKŠSĒDĒTĀJA:

PAGASTS	punkti	vieta
Riebiņi	102	1
Aizkalne	95	2
Jersika	94	3
Rožupe	88	4
Preiļi	87	5
Pelēči	83,5	6
Sutri	82,5	7-8
Rušona	82,5	7-8
Sauna	81,5	9
Aglona	80	10
Vārkava	79,5	11
Turki	78,5	12
Sīlukalns	76	13-14
Stabulnieki	76	13-14
Silajāni	74,5	15
Rožkalni	69,5	16
Galēni	69	17
Rudzāti	68,5	18
Upmala	62	19

PILSĒTA	punkti	vieta
Līvāni	97,5	1
Preiļi	79,5	2

Skujete «Salkšķi» Silajāni pagastā — par sakoptību un dzīmītā tradīciju saglabāšanu. Pilsētās par sakoptīku atzīta Olgas un Jāņa Rāznu māja Līvānos. Konkursam «Sejejs» izvirzīti Jersikas pagasts, tāpat Ēvalda Vaivoda saimniecība «Vītolī» Rožupes pagastā un Kārla Liepnika «Kalnaviņi» Riebiņu pagastā.

grabināšanas metāliskā simfonija — katrs, pat vismazākais putraimis tika savākti. Tā bija bāda cietēju instrumentālā mūzika, ar kuru noslēdzās visas edīnreizes. Bet ēdāju izsalkums ar to pat uz pusi nebija mazinājies...

Kāds no vīriem, rūpīgi nolaizito karoti kabatā bāzdāms, ierunājās:

— Ziniet, zēni — tas gan nav akmens lauzēju un krāvēju uzturs, ar tādu visi drīz aiziesim pie Pētera.

— Bet ko tur var darīt? — jūsdams atbildību par brigādes darba normu izpildi, atsaucās brigadieris. — Normas kaut kā tomēr būs jāpieveic.

Ap Jānu dienu gar lielās bedres krastu bijušajā akmeņu laukā jau stāvēja taisnstūri formā sakrautas akmeņu grēdas, pāri ūdens izskalotajai bedrei uz augstām sastātnēm bija uzvīvēts vagonešu ceļiņš un blakus tam dēļu laipas rokas ķerrām. Darbs uz 48. dambja ritejā trijās maiņas un nepārtrauktī augu diennaktī bija dzirdami izmesto akmeņu dobjie ribeni.

23. jūnijā pie dambja ieradāmies nakti maiņā. Mūs apņēma blīva un drēgna, līnājoša migla. No Murmanskas puses pūta auksti, stundzinošs ziemēju vējš. Klimatiskie apstākļi neliecināja, ka kaut kur ir vēl vasara, izskatījās pēc vēla rudens, isi pirms sala. No akmeņu grēdām uz dambja pusi lēni sliežā wagonetes, viena pēc otras, strādnieku roku saturētas, pa dēļu laipām ripoja piekrustās ķerras. Dienas strādnieki ar priecīgu prātu atstāja savas darba vietas un rīkus, viņu vietā stājamies mēs.

— Vi čoto, zasnuli? A nu ka...! — Pazuda vīzijas, attapāmies, ka šī tomēr nav Jānu naktis dzimtenē. Cēlamies un tverām ķerru rokturus. Un atkal kustējās konveijers, ripoja mūsu transports, un dārdēdamis bedrē gāzās akmeņi...

Šeit neuzleca trejkāsaina saule, te nebija ziediem piebārstītas rasotās zāles, nebija kalmju un Jāņzāļu smaržu. No ziemējiem pūta stundzinošs vējš, pie deguna uzbāzīgi «lipinājās» ūdenspiles, stingra kailās rokas un zem plānā apģērba metās zosāda...

Kamēr spēki vēl turējās kaulos, stundas četras darbs ritejā bez pārtraukuma, bet tad kustība mazliet

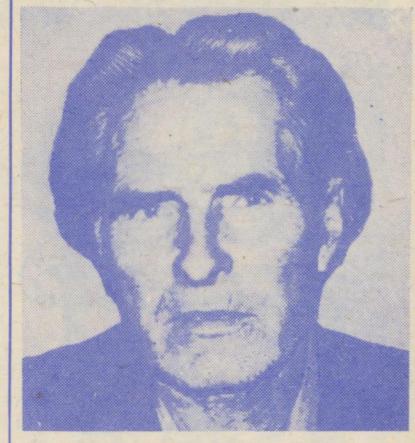
JĀNIS SILICKIS

VĀRBYŪT ŪAI?

Atmūdas sōkumā eisu laiku latgalīšam tyka dūtas dažas atlaides — mozlīt televīzijas, radio i presis jūs dzymtajā volūlā, bet tagad otkon vyss paputiejis. Izdūta gramatika vacā stilā, tās ir, jū litojūt tūmā pīlneigi pareizi navar uzrakstīt, kai runoj. Pōrdumōju vairōkus variantu un nūnoču pi sliedziņa, ka papyldus jōvīs vairoku leidzskanu meikstynōša, taipēj jōmeikstynoj ar «a» vairōku vörðus, kai, pīmāram, mōtja, zjamja, paleidzjāt, šū meikstynōšon «ja» apzīmet ar komatu zan «».

Myusim vajadzējusi latgaliski radio un televīzijas raidējumi, kaut vīna valsts doteitā avize, lai kotrā sātā Latgalī īnotku kādis mōjas gareņi, kas uzturātu tautas spāku.

PREIŪS

KONSTANTINS MEDNIS

«Obeles stōsts» ir kārtējā mazformāta grāmatīpa, ko šogad laidusi klajā Latgales kultūras centra izdevniecība Rēzeknē — Konstantīna Medņa dzejolju un stāstu izlase latgaliski un valsts valodā. Tajā daudz biogrāfisku materiālu, autora pārdomu par dzīvi un cilvēkiem. Par daudz ko vēsta arī piebiegle pīdējā lapusē, ka izdošanu finansiāli atbalstījuši Antons Donāts d. Mednis, Vladislavs Donāts d. Mednis, Leontīna Löce, Vladislavs Jāzeps d. Mednis, Antons Jāzeps d. Mednis, Ilmārs Mednis, Vigords Mednis, Marija Sondore, Henrihs Mednis, Irēna Streļča un firma «Leiči».

KONSTANTINS MEDNIS

ĀBELES STĀSTS PAZĪNOJUMS

1996. gada 4. augustā pēc Drycānu kopusvātkim Piļciņē, Latgalīšu rakstnieceibas muzejā nūtiks myusu nūvdroni Konstantīna Medņa grōmotas «Ābeles stōsts» tautā laisšanas sareikojums: Laipni lyudzam.

MUZEJS UN IZDEVNICEIBA

IZGATAVOJU:

liturgiskos tērpus, ornatas, stolas, sutanas, procesiju kleitas, albas, bažnīcu karogus, kolārkreklus, žakets, bikses utt.